

3. Навчальна (типова) програма дисципліни

Модуль 1. КЛІНІЧНА ДІАГНОСТИКА ВНУТРІШНІХ НЕЗАРАЗНИХ ХВОРОБ ТВАРИН

1.1. ВСТУП. Основи клінічної діагностики внутрішніх незаразних хвороб сільськогосподарських тварин.

Визначення дисципліни "Внутрішні незаразні хвороби", структурно-логічна схема, мета і завдання та значення у формуванні фельдшера ветеринарної медицини. Історія розвитку дисципліни. Основні етапи розвитку вчення про внутрішні хвороби тварин. Роль ветеринарної науки і практики у профілактиці внутрішніх хвороб.

Поняття про клінічну діагностику хвороб тварин, її мета і завдання. Охорона праці під час проведення діагностичних досліджень тварин. Клінічна документація. Методи дослідження тварин. Основні (загальноклінічні) методи: огляд, пальпація, перкусія, аускультация, термометрія; додаткові (спеціальні): лабораторні, інструментальні, функціональні. Симптоми і синдроми хвороб, діагноз та його різновиди. Прогноз та його різновиди.

План клінічного дослідження. Попереднє ознайомлення з хворою твариною: реєстрація, анамнез. Загальне дослідження: визначення габітусу, дослідження волосяного покриву, шкіри та її похідних, видимих слизових оболонок, поверхневих лімфатичних вузлів, аналіз результатів термометрії.

Практичні заняття 1, 2

Вивчення правил поводження з тваринами, методів їх фіксації і приборкання.

Техніка безпеки та особиста гігієна під час роботи з тваринами. Вивчення методів клінічного дослідження тварин. Реєстрація тварин. Анамнез.

Дослідження загального стану тварини. Застосування сучасних електронних приладів і комп'ютерних технологій при клінічному дослідженні.

1.2. Дослідження серцево-судинної системи

План дослідження серцево-судинної системи.

Дослідження серцевої ділянки: огляд, пальпація, серцевий поштовх та його зміни. Перкусія ділянки серця. Аускультация серця. Тони серця, їх походження і зміни. Шуми серця, їх класифікація, походження і характеристика.

Дослідження кровоносних судин. Артеріальний пульс, його клінічне оцінювання, дослідження вен. Різновиди венозного пульсу. Артеріальний і венозний кров'яний тиск, спеціальні методи дослідження серця: електрокардіографія, фонокардіографія, їх клінічне значення.

Практичне заняття 3

Дослідження серцево-судинної системи різних видів тварин з використанням сучасних технологій.

1.3. Дослідження дихальної системи .

План дослідження дихальної системи.

Дослідження дихальних рухів: частота, тип, ритм, сила і симетричність дихання, їх клінічне оцінювання. Задишка.

Дослідження верхнього відділу дихальної системи. Дослідження кашлю. Огляд, пальпація і перкусія грудної клітки. Визначення меж легень та їх зміни. Перкусійний звук у клінічно здорових тварин та під час захворювання легень і плеври.

Аускультация легень. Класифікація дихальних шумів. Фізіологічні дихальні шуми, їх походження та зміни. Патологічні дихальні шуми, їх клінічне оцінювання.

Практичне заняття 4

Дослідження дихальної системи за новітньою технологією.

1.4. Дослідження системи органів травлення

План дослідження органів травлення.

Апетит і його зміни. Спрага. Дослідження приймання корму і води. Розлади жування і ковтання. Відрижка і жуїлка, їх розлади, блювання та його клінічне оцінювання.

Дослідження рота та органів ротової порожнини, глотки і стравоходу у тварин.

Дослідження черева. Дослідження передшлунків та сичуга у жуїлних. Дослідження шлунка у коней, свиней і дрібних тварин.

Дослідження кишечника. Акт дефекації і його розлади. Дослідження фекалій.

Дослідження печінки. Основні методи дослідження печінки: огляд, пальпація і перкусія ділянки печінки.

Практичні заняття 5,6

Дослідження системи органів травлення з використанням сучасних технологій.

1.5. Дослідження сечової системи

План дослідження системи органів сечовиділення.

Дослідження сечовиділення. Розлади сечоутворення і сечовиділення.

Дослідження нирок, сечоводів, сечового міхура і уретри.

Дослідження сечі: її фізичних властивостей, мікроскопічні дослідження осаду сечі.

Лабораторне заняття 1

Дослідження сечі сільськогосподарських тварин. Визначення фізичних і хімічних показників сечі. Порівняння результатів дослідження у різних видів тварин.

Модуль 2. ЗАГАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА І ТЕРАПІЯ ВНУТРІШНІХ НЕЗАРАЗНИХ ХВОРОБ ТВАРИН. ХВОРОБИ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ

1.6. Дослідження нервової системи

План дослідження нервової системи.

Дослідження поведінки тварини, черепа і хребта, органів чуття, поверхневої і глибокої чутливості.

Дослідження рухової сфери, її розлади: парези, паралічі, зміни м'язового тону, атаксії.

Дослідження рефлексів і вегетативного відділу нервової системи.

1.7. Дослідження системи крові

План дослідження системи крові.

Методи взяття крові. Фізичне дослідження крові. Морфологічне дослідження крові: визначення кількості еритроцитів і лейкоцитів. Лейкограма периферичної крові. Біохімічне дослідження крові. Визначення рівня глюкози (за допомогою глюкометра)

Лабораторні заняття 2,3,4

Взяття крові у різних видів тварин .

Визначення швидкості осідання еритроцитів. Визначення у крові вмісту гемоглобіну. Підрахунок кількості еритроцитів, лейкоцитів. Виготовлення і забарвлення мазків крові. Виведення лейкограми. Порівняння результатів дослідження у різних видів тварин.

1.8. Історія хвороби

Загальні відомості про хвору тварину: реєстрація, анамнез, загальне дослідження тварини, дослідження окремих систем і органів, спеціальні і лабораторні дослідження. Діагноз, прогноз, схема лікування хвороби. Перебіг захворювання та лікування. Епікріз.

2. ЗАГАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА І ТЕРАПІЯ ВНУТРІШНІХ НЕЗАРАЗНИХ ХВОРОБ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

2.1. Загальна профілактика внутрішніх незаразних хвороб сільськогосподарських тварин

Основи профілактики внутрішніх хвороб тварин: повноцінна годівля, висока якість кормів і води, забезпечення оптимального мікроклімату у приміщеннях, моціон, контроль за станом обміну речовин і здоров'я тварин. Профілактика хвороб у пасовищний період.

2.2. Основи загальної терапії

Принципи терапії. Єдність організму і зовнішнього середовища, цілісність організму, індивідуальність, фізіологічність і комплексність терапії, проведення лікування на ранніх стадіях хвороби.

Види терапії. Етіотропна терапія: антимікробна, антидототерапія, терапія хіміопрепаратами, специфічними сироватками, імуноглобулінами. Пробіотикотерапія.

Патогенетична терапія, її суть і різновиди. Терапія, що регулює нервовотрофічні функції. Неспецифічна стимулювальна терапія, її суть і різновиди.

Протеїнотерапія (гемо-, серо- і лактотерапія). Лізато- і органотерапія, тканинна терапія. Імуномодулювальна терапія.

Замінна терапія: вітаміно-, ферментно- і гормонотерапія, застосування макро-і мікроелементів, переливання крові. Симптоматична терапія.

2.3. Методи терапії

Дієтотерапія. Суть, особливості під час захворювань різних органів і систем. Приготування та застосування дієтичних кормів. Штучна годівля.

Фізіотерапія. Класифікація методів фізіотерапії: фото-, електро-, термо-, механо-, гідро- та інгаляційна терапія.

Фототерапія. Природні та штучні джерела, біологічна дія світла на організм тварини. Джерела опромінення, методика застосування, групове та індивідуальне опромінення.

Електротерапія. Біологічна дія електричного струму на організм тварини. Гальванізація, електрофорез, діатермія, дарсонвалізація, ультрависокочастотна терапія.

Механотерапія: масаж, моціон. Гідротерапія: душ, обливання, обмивання, купання, ванни. Термотерапія: компреси, грілки, парафіно-, глино-, грязелікування.

Практичне заняття 7

Ознайомлення зі штучними джерелами інфрачервоних і ультрафіолетових променів та приладами для електротерапії з використанням сучасних технологій.

2.4. Терапевтична техніка

Класифікація методів введення лікарських речовин. Індивідуальні та групові.

Ентеральні методи введення лікарських препаратів: через рот, за допомогою зондів, у рубець, книжку, введення ліків у пряму кишку.

Парентеральне введення ліків: підшкірне, внутрішньом'язове, внутрішньовенне, внутрішньочеревне тощо.

Введення лікарських речовин в органи дихання: внутрішньотрахеальне, інгаляція, аерозолетерапія.

Введення ліків в органи сечостатевої системи та в інші органи.

Введення зондів: зондування шлунка у коня, свині, собаки, рубця у великої і дрібної рогатої худоби.

Введення в сітку магнітних зондів і кілець. Техніка проколу рубця, книжки, сліпої кишки у коня. Техніка постановки клізм. Катетеризація сечового міхура. Пункція плеври.

Практичні заняття 8,9,10

Відпрацювання методів введення лікарських речовин через рот тваринам різних видів.

Парентеральне введення лікарських речовин в організм тварини. Зондування шлунка у коня, свині, собаки, рубця у великої і дрібної рогатої худоби. Введення в сітку магнітних зондів і кілець.

Постановка клізм. Прокол рубця, книжки у жуйних тварин та сліпої кишки у коня. Катетеризація сечового міхура. Промивання слизової оболонки носової порожнини. Промивання слизової оболонки ротової порожнини

3. ВНУТРІШНІ НЕЗАРАЗНІ ХВОРОБИ

3.1. Хвороби серцево-судинної системи

Класифікація, поширення.

Хвороби перикарда: перикардит.

Хвороби міокарда: міокардит, міокардоз.

Хвороби ендокарда: ендокардит.

Поняття про вади серця.

Практичне заняття 11

Вивчення хвороб серцево-судинної системи. Надання лікувальної допомоги хворим тваринам із застосуванням сучасних терапевтичних засобів і новітніх технологій Аналіз ефективності лікування..

3.2.Хвороби дихальної системи

Класифікація та поширення хвороб дихальної системи.

Хвороби дихальних шляхів: кровотеча з носа, риніт, ларингіт, бронхіт.

Хвороби легень запального характеру: пневмонія, крупозна пневмонія, катаральна бронхопневмонія, аспіраційна, ателектична, гіпостатична, метастатична, гнійнонекротична пневмонії

Модуль 3. ХВОРОБИ ДИХАЛЬНОЇ І ТРАВНОЇ СИСТЕМ

3.2.Хвороби дихальної системи

*Хвороби легень незапального характеру: набряк легень, альвеолярна та інтерстиціальна емфіземи.
Хвороби плеври: плеврит.*

Практичне заняття 12,13

Показ тварин із хворобами органів дихання та надання їм лікувальної допомоги із застосуванням сучасних терапевтичних засобів та новітніх технологій. Аналіз ефективності лікування.

3.3. Хвороби системи травлення

Хвороби ротової порожнини, глотки і стравоходу: стоматити, виразки язика, фарингіт, закупорка стравоходу.

Хвороби передшлунків. Гіпотонія і атонія передшлунків. Тимпанія рубця. Ацидоз і алкалоз рубця.

Румініт. Травматичний ретикуліт і ретикулоперитоніт.

Закупорка книжки.

Хвороби сичуга: запалення і зміщення сичуга.

Хвороби шлунка і кишок: гастрит, виразкова хвороба, гастроентерит.

Хвороби шлунка і кишок із синдромами кольок.

Поняття про кольки та їх класифікація.

Гостре розширення шлунка, метеоризм кишок, катаральна ентералгія.

Застій вмісту кишок (хімо-і копростазі).

Механічна непрохідність кишечника: обтурація кишечника, механічна непрохідність кишечника, тромбоемболічні кольки.

Практичне заняття 14,15,16,17

Вивчення хвороб органів травлення . Надання лікувальної допомоги тваринам з хворобами органів травлення із застосування сучасних терапевтичних засобів та новітніх технологій. Аналіз ефективності лікування.

Модуль 4. ХВОРОБИ ОБМІНУ РЕЧОВИН.

3.4. Хвороби печінки

Класифікація та поширення хвороб печінки.

Синдроми захворювань печінки. Гепатит.

Гепатодистрофія. Цироз печінки. Абсцеси печінки.

3.5. Хвороби очеревини.

Перитоніт. Асцит.

3.6. Хвороби сечової системи

*Класифікація та основні синдроми хвороб сечовидільної системи.
Хвороби нирок: нефрит, нефроз.*

Хвороби сечових шляхів: уроцистит, сечокам'яна хвороба (уролітіаз).

Лабораторне заняття 5

Дослідження сечі від хворих тварин. Порівняння отриманих результатів з фізіологічними показниками.

3.6. Хвороби нервової системи

Класифікація, симптоми і синдроми захворювань нервової системи.

Органічні захворювання головного і спинного мозку та мозкових оболонок.

Судинні розлади: тепловий удар, сонячний удар.

Захворювання головного і спинного мозку та мозкових оболонок запального характеру: менінгоенцефаліт, менінгомієліт.

Функціональні нервові хвороби: неврози, синдром стресу та його профілактика.

3.8. Хвороби системи крові

Анемії: постгеморагічна, гінопластична і гемолітична.

Лабораторне заняття 6

Дослідження крові від хворих тварин. Визначення гемоглобіну, підрахунок кількості еритроцитів, лейкоцитів. Порівняння отриманих результатів з фізіологічними показниками.

3.8. Хвороби обміну речовин і ендокринних органів

Класифікація хвороб обміну речовин.

Поліморбідні хвороби. Хвороби, зумовлені переважним порушенням білкового, вуглеводного та ліпідного обміну: кетоз корів, овець, свиней, міоглобінурія, аліментарна дистрофія.

Хвороби, зумовлені порушенням обміну макроелементів: остеодистрофія, пасовищна титанія.

Мікроелементози тварин: йодна недостатність, гіпокобальтоз, гіпокупроз, недостатність цинку.

Гіповітамінози. Недостатність жиророзчинних вітамінів: А, Д, Е, К.

Недостатність водорозчинних вітамінів: тіаміну, рибофлавіну, нікотинової кислоти, піридоксину, ціанокобаламіну, аскорбінової кислоти.

Практичне заняття 18

Вивчення хвороб обміну речовин. Проведення лікування та профілактики із застосуванням сучасних лікарських засобів. Аналіз ефективності лікування.

Модуль 5. ОТРУЄННЯ. ХВОРОБИ МОЛОДНЯКА

3.10. Хвороби шкіри

Екзема, бражний мокрець, кропивниця, сироваточна хвороба, дерматит.

3.11. Отруєння

Поняття про токсикологію. Загальні принципи діагностики отруєнь. Загальні принципи лікування і профілактики отруєнь.

Отруєння кормами, забрудненими фосфорорганічними, ртутьорганічними, хлорорганічними сполуками.

Отруєння кормовими добавками: кухонною сіллю, сечовиною.

Кормові інтоксикації.

Отруєння нітратами, нітритами.

Отруєння кормами, які містять синільну кислоту. Отруєння ріпаком і гірчицею. Отруєння соланіном.

Отруєння кормами, багатими на вуглеводи.

Отруєння рослинами, які мають фотодинамічну дію.

Отруєння люпином, жовтнями, хвощами, цикутою отруйною, чемерицею.

Мікотоксикози: фузаріотоксикоз, стахіборіотоксикоз, клавіцепсостоксикоз.

Практичні заняття 19, 20, 21, 22

Відбір, пакування, пересилка кормів для санітарно-гігієнічних і хіміко-токсикологічних досліджень.

Відбір, пакування і пересилка матеріалу від трупів і хворих тварин за підозри на отруєння.

Ознайомлення з гербарієм отруйних рослин регіону.

Ознайомлення із зразками мінеральних добрив.

Надання невідкладної допомоги під час гострих отруєнь.

Антидототерапія.

4. ХВОРОБИ МОЛОДНЯКА

4.1. Хвороби органів травлення і печінки

Поширення хвороб молодняку та економічні збитки, що вони завдають господарству.

Особливості вікової фізіології молодняку.

Класифікація хвороб молодняку.

Хвороби із синдромом діареї: козеїнобезоарна хвороба, молозивний токсикоз, диспенсія. Гастроентерит, періодична тимпанія телят і ягнят. Безоарна хвороба. Ентералгія. Токсична дистрофія печінки.

Практичне заняття 23, 24

Надання лікувальної допомоги молодняку з хворобами органів травлення, застосовуючи терапевтичні засоби та новітні технології. Аналіз ефективності лікування.

4.2. Хвороби органів дихання

Бронхопневмонія.

Практичне заняття 25

Надання лікувальної допомоги молодняку з хворобами органів дихання, застосовуючи терапевтичні засоби та новітні технології. Аналіз ефективності лікування.

Модуль 6. ХВОРОБИ ПТИЦІ. ХВОРОБИ ХУТРОВИХ ЗВІРІВ

4. Хвороби молодняка

4.3 Хвороби обміну речовин

Антенатальна гіпотрофія. Гіпоглікемія поросят. Гіпопластична анемія поросят, телят, ягнят.

Недостатність ретинолу. Д-гіповітаміноз (рахіт). Білом'язова хвороба. Ензоотична атаксія ягнят. Паракератоз поросят.

Практичні заняття 26, 27

Вивчення хвороб молодняка із порушенням обміну речовин та надання їм лікувальної допомоги. Аналіз ефективності лікування. Розробка заходів щодо профілактики обміну речовин у молодняка.

4.4. Хвороби імунної системи

Клітинні і гуморальні фактори імунного захисту. Імунні дефіцити.

5. ХВОРОБИ ПТИЦІ

5.1. Хвороби органів дихання

Риніт. Синусит. Ларинготрахеїт. Бронхопневмонія. Аероцистит.

5.2. Хвороби органів травлення

Стоматит гусей. Запалення і закупорка вола. Кутикуліт (аліментарний гастрит). Диспепсія молодняка. Гастроентерит. Клоацит. Дистрофія печінки.

5.3. Хвороби обміну речовин

Гіповітамінози А, Д, Е, К, групи В. Сечокислий діатез, Антеріоз і випадання пера. Пероз у індиценят і курчат. Канібалізм. Білом'язова хвороба.

Хвороби органів яйцеутворення: сальпінгоперитоніт (жовтковий перитоніт), утруднена яйцекладка.

Практичне заняття 28

Проведення лікування і профілактики хвороб птиці з порушенням обміну речовин. Аналіз ефективності лікування..

6. ХВОРОБИ ХУТРОВИХ ЗВІРІВ

6.1. Хвороби органів травлення і печінки

Стоматит. Гостре розширення шлунка, диспенсія. Гастроентерит. Копростаз. Гепатодистрофія.

6.2. Хвороби обміну речовин

Гіповітамінози А, Д, Е, С і групи В. Аліментарна анемія. Дизурія (підмокання). Сечокам'яна хвороба (уролітіаз).

Практичне заняття 29

Вивчення хвороб хутрових звірів з порушенням обміну речовин. Проведення лікування та профілактики. Аналіз ефективності лікування.

7. ДИСПАНСЕРИЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

Визначення, мета, основні завдання, терміни та етапи диспансеризації. Аналіз виробничих показників. Визначення клінічного статусу тварин. Лабораторні дослідження. Оцінка якості кормів.

Аналіз годівлі. Аналіз утримання тварин. Аналіз одержаних даних.

Висновки та пропозиції.

Особливості проведення диспансеризації:

- *корів і нетелів ;*
- *телят у родильному відділенні та профілакторії;*
- *молодняку в господарствах з виробництва яловичини;*
- *молодняку в період вирощування і відгодівлі.*

Особливості методики диспансеризації овець, коней, свиней.

Практичне заняття 30, 31

Диспансеризація корів і нетелів на фермі.

Взяття крові, сечі, молока від тварин контрольних груп для лабораторних досліджень. Оформлення супровідної документації. Аналіз одержаних даних, висновки та пропозиції.

3. Самостійна робота

Підготовка кваліфікованих фахівців , конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної і ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні європейських і світових стандартів, можлива за умови підвищення ролі самостійної роботи студентів. Тому самостійна робота студентів, є не тільки важливою формою навчального процесу, а й має стати його основою. Визначені теми самостійного вивчення повинні бути відображені в навчальній програмі, і розглянуті на засідання циклової комісії і затверджені.